

**המכללה לביטחון לאומי
מחזור מ"ז, 2019-2020**

**אסטרטגיה - בין תיאוריה לפרקטיקה:
מחשבה אסטרטגית וחשיבה אסטרטגית**

**ניתוח יחסי ישראל וארה"ב בהקשר לטיפול בגרעין
האיראני 2000-2015**

מגיש: אודי שילה

מנחה: פרופסור דימה אדמסקי

פברואר 2020

תוכן העבודה:

1. רקע
 - א. יחסי ישראל-איראן
 - ב. יחסי ישראל- ארה"ב
2. הטיפול באיום הגרעין האיראני משמעויות כריכת המשא ומתן המדיני עם הפלסטינים בסוגיה האיראנית:
3. הרתעה ישראלית:
4. שימוש בכוחות פוליטיים פנימיים לצרכי השפעה:
5. סיכום:
6. ביבליוגרפיה

רקע

יחסי ישראל-איראן:

מרכזיותה של איראן במפת האיומים הישראלית בשנים האחרונות, וכינוי של ישראל ע"י הציבור והממשל האיראני כ'שטן הקטן' לצד ארה"ב שהינה 'השטן הגדול', אינם מספרים את כל הסיפור ביחסיה של ישראל עם איראן. יחסים אלו ידעו תהפוכות לאורך עשרות השנים האחרונות. כחלק מאסטרטגיית 'המעגל השלישי' שיזם דוד בן-גוריון, שנועד לשבור את הבדידות המדינית של ישראל הצעירה, נוסדו יחסים גם בין ישראל לאיראן. מאוחר יותר, התהדקו היחסים עוד יותר וישראל החלה לסייע לאיראן בתחומי הנשק והמודיעין, תמורת נפט איראני שהגיע במיכלית לנמל אילת. שיתוף הפעולה הצבאי והמודיעיני היה עמוק ומשמעותי וישראל עמדה פסע לפני מיסוד תעשיית טילאות באיראן.

ההפיכה באיראן בשנת 1979, היתה **הפתעה מודיעינית** משמעותית וגם עם התרחשותה לקח זמן להבין את עומק השינוי שחלו ביחסי שתי המדינות. עם גירושו של השאה וכינונו של משטר האייתולות, השתנה היחס לישראל באופן מובהק. ביטוי לעוצמת השינוי ניתן לראות ביחס לשגרירות ישראל באיראן עם נחיתתו של חומייני ב-1 לפברואר 1979. המוני אדם התגודדו מול נציגות ישראל שהיתה ריקה מאדם, פרצו אליה והשחיתו אותה. מספר ימים לאחר מכן נמסר המבנה על ידי ההנהגה האיראנית ליאסר ערפאת ואת דגל ישראל החליף דגל אשף. מערכת היחסים בין איראן לישראל הלכה והחריפה, עד כדי שבעשור האחרון מסומנת איראן על ידי ההנהגה המדינית והביטחונית של ישראל במסגרת **הערכת המודיעין והערכת האיומים** כאיום ראשון במעלה על ישראל ואף כאיום קיומי. איום זה בא לידי ביטוי בהערכת המודיעין הלאומי באופן מתמשך, הן במובנים האסטרטגיים-קיומיים והן בהשפעה של ארגוני הטרור שלוחי איראן בלבנון וברצועת עזה.

יחסי ישראל-ארה"ב

עומק היחסים בין ישראל לארה"ב בעשרות השנים האחרונות הינו כזה, שלפעולה משמעותית שתבצע ישראל ותהווה פגיעה במדינה אחרת, תהיינה השלכות גם על ארה"ב. האמור לעיל הינו גם בהקשר הישיר קרי- 'האשמת' ארה"ב באחריות מסויימת לפעולה הישראלית אך גם בהקשר העקיף – יחסו של הממשל האמריקני לישראל הינו רכיב משמעותי במערכת הפוליטית האמריקנית. לא זו בלבד שלקהילה היהודית האמריקנית ישנה השפעה רבה על הממשל, גם הציבור הנוצרי האוונגליסטי הינו בעל זיקה לישראל ולפיכך 'הסתבכות' משמעותית של ישראל עשויה 'לגרור' את ארה"ב לסייע לה כמעט בעל כורחה, לא רק בשל מחוייבות שנובעת משיקולים מדיניים ומוסריים, אלא גם בשל שיקולים פוליטיים פנימיים.

מערכת זיקות זו, בין שני השחקנים המתוארים הינה כמובן תמונה חלקית בלבד של **הזיקות הקיימות בין שחקנים אלו**, ובודאי רק קצה קרחון המערכת זיקות בין שחקנים אלו לשחקנים נוספים, אולם די במערכת היחסים שתוארה כדי לתאר את המורכבות של שני השחקנים בבואם לנקוט פעולה משמעותית, המצויה במתח (פוליטי, משאבי או ערכי) ואיננה מוסכמת על שני הצדדים באופן מלא.

לעומק יחסים כזה ישנם כמובן יתרונות עצומים מבחינתה של ישראל, אך לעיתים גם חסרונות. בהקשר זה ניתן לדון גם בשאלת כינון ברית הגנה פורמלית בין ישראל לארה"ב, כאשר מחד ברית כזו תהפוך לפורמליות עוד יותר את מחויבותה של ארה"ב להתגייס למען ישראל במידה ותותקף, מאידך- פורמליות זו תצמצם את חופש הפעולה והעצמאות הישראלית, בשל צורך לתאם מראש כל פעולה שעשויה לגרור את ארה"ב למערכה צבאית בשל פעולה ישראלית.

הטיפול באיום הגרעין האיראני:

פרוייקט הגרעין האיראני בתצורתו הנוכחית, החל להיחשף בשנת 2002 כאשר גולים איראניים חשפו דבר קיומם של מרכזי גרעין נסתרים בנאתנז ובאראק. בשנת 2005 נאם ראש ממשלת ישראל שרון בעצרת האו"ם וחשף כי איראן חותרת לייצר נשק גרעיני תוך שהוא מנסה לרתום, ללא הצלחה, את הקהילה הבינלאומית להתגייסות משותפת נגד תכנית זו.

מעט מאוחר יותר החלו האמריקנים בסנקציות כנגד איראן אך בנובמבר 2007 חדלו מכך, לאור הערכת מצב מודיעינית (שהוכחה בהמשך כמוטעית) כי איראן חדלה מקידום תכנית הגרעין שלה בשנת 2003.

המדיניות הישראלית באותה תקופה, עוד בתקופת כהונתו של אריאל שרון ולאחר מכן בתקופת ממשלת אולמרט, היתה לנסות ולשבש את תכנית הגרעין האיראנית באמצעים חשאיים- מבצעי סיכול מיוחדים ומבצעי סייבר.

מאיר דגן, אשר שימש בשעתו כראש המוסד, הוא שתרגם את הדירקטיבה המדינית למניעת גרעין איראני, להגיון אופרטיבי שבחר להמנע מתקיפה בחתימה גבוהה ומתמקד בעשייה אופרטיבית חשאית במגוון רבדים (דרג 'האדריכל'). דגן הבין והפנים את הדירקטיבה. המדינית, אך השפיע ועיצב תפיסת הפעלה שלהבנתו תשיג את הדירקטיבה מבלי לשלם את המחיר הכרוך בשימוש בכלים צבאיים ישירים.

בתהליך הערכת נטו (Net assessment) שהביא לידי ביטוי את המשמעויות המבצעיות, הדיפלומטיות, השפעה על יחסי ארה"ב וישראל לאורך זמן והבנה של יכולות ומשמעויות 'צד כחול' הבין דגן כי נכון להתמקד באופי פעילות זה. בשנת 2009, החלו ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו ושר הבטחון דאז אהוד ברק, לקדם אפשרות טיפול אחרת באיום הגרעין – תקיפה של חיל האוויר את אתרי הגרעין האיראני. די מהר הובן כי תקיפה שכזו נשענת על אמצעים אמריקניים שלא היו קיימים בידי ישראל. ישראל נדרשה לכינון יכולות חדשות שיאפשרו אפקטיביות בזירת המערכה החדשה (והרחוקה). ישראל נדרשה לחדשנות צבאית בדמות מטוסי תדלוק חדישים ופצצות חודרות בונקרים רבות עוצמה. ישראל פנתה לארה"ב בבקשה לסייע באמצעים אלה, זאת לאחר שכבר בשנת 2008 הבינה ארה"ב כי דו"ח המודיעין שפרסמה בשנה שקדמה לה – אינו מהימן וכי איראן אכן פועלת להקמת אתרי גרעין סודיים. תגובתו של נשיא ארה"ב הטרי – ברק אובמה היתה שלילית לבקשות אלה, בגלל שני טעמים מרכזיים:

- א. אי רצון לנקוט בפעולה צבאית טרם שמוצו כלים אחרים דוגמת סנקציות כלכליות כדי להניא את איראן מקידום תכנית הגרעין.
- ב. כריכת אינטרסים אמריקניים אחרים מול ישראל – קידום המשא ומתן עם הפלסטינים ובשלב מקדים הקפאת הבנייה בהתנחלויות, כתנאי לשיח מול האמריקנים על מתן האמצעים הצבאיים נדרשים לתקיפה.

משמעויות כריכת המשא ומתן המדיני עם הפלסטינים בסוגיה האיראנית:

קידום המשא ומתן המדיני בין ישראל לפלסטינים היה אחד מיעדיו הראשונים של הנשיא אובמה עם כניסתו לתפקיד. הלחץ שהופגן על ישראל בהקשר זה היה משמעותי. בנאום שנשא הנשיא אובמה בקהיר ביוני 2009¹, נאום שתכליתו קידום היחסים בין ארה"ב לעולם המוסלמי, התייחס הנשיא אובמה לכך שעל ישראל להפסיק את הבנייה בהתנחלויות וכי ישראל תצטרך לחזור לגבולות '67 עם תיקוני גבול שיוסכמו בין הצדדים. הלחץ על ישראל הביא את ראש ממשלת ישראל להכריז כשבוע וחצי מאוחר יותר במה שמכונה 'נאום בר אילן' כי ישראל תוכמת בפתרון שתי מדינות לשני עמים. על פי התייחסותו של דן שפירו, ששימש באותו זמן כראש דסק המזרח התיכון במועצה לבטחון לאומי בושינגטון², לאחר נאום בר אילן השתנה יחסו של הנשיא אובמה לדאגות הישראליות מהגרעין האיראני, ולצד המשך דבקות בפתרון הסנקציות הורה לראשי הצבא להכין גם פתרון צבאי לתקיפת אתרי הגרעין. מקובל לטעון כי נאום בר אילן לא שיקף נכוחה את עמדתו העקרונית של בנימין נתניהו אלא ביטא צורך מערכתית-אסטרטגית פייסני מול ארה"ב. בהנחה שכך, האסטרטגיה הישראלית בנושא הסכסוך עם הפלסטינאים, התנגשה למעשה באינטרס ישראלי אחר בהקשר לגרעין האיראני נוצרה אסטרטגיה בעלת סתירות פנימיות, כאשר הדרג האופרטיבי- מערכתית אמור להבין את "רוח הקברניט" וליישב את הסתירות בפעולותיו (או באי-פעילות...).

¹ <https://obamawhitehouse.archives.gov/issues/foreign-policy/presidents-speech-cairo-a-new-beginning>

² אילן כפיר, 2019, סופה בדרך לאיראן, הוצאת מישל

הפער בין עמדת ההנהגה הישראלית שתמכה בפעילות צבאית ובין עמדת ההנהגה האמריקנית שתמכה בהמשך סנקציות, נגעה גם לתפיסת עולם רחבה יותר הנוגעת למזרח התיכון. בשלהי שנת 2010 פרצה בתוניס מהפיכה שהניע את מה שכונה בהמשך "האביב הערבי". המחאות בתוניס התפשטו למדינות ערביות נוספות דוגמת אלג'יריה, מרוקו, תימן וירדן. ההקשר המשמעותי יותר לישראל, ומקרין גם על תפיסת יחסי החוץ השונה בין ארה"ב לישראל נוגע למצרים.

לאחר הפגנות רבות משתתפים ונסיונות אלימים של המשטר המצרי בהנהגת הנשיא מובארק לדכא הפגנות אלו, הפעילה ארה"ב לחץ על מובארק להתפטר ולקיים בחירות חופשיות. בעוד נשיא ארה"ב רואה במהומות אלה הזדמנות לכינון דמוקרטיה בנוסח מערבי, ישראל (וכמובן גם ההנהגה המצרית וגורמים נוספים) ראו במהלך זה סיכון לעליית האחים המוסלמים לשלטון, כפי שאכן התרחש בעקבות הבחירות.

שוני זה בתפיסת העולם, רק חידד עוד יותר בעיני ההנהגה הישראלית את התפיסה כי הגישה האמריקנית הינה סלחנית ואף נאיבית. מהעבר השני, ארה"ב ראתה בגישה הישראלית גישה מיליטריסטית ואגרסיבית והפעילה על ישראל כלי **עוצמה רכה** בנסיון לשנות את הנרטיב הישראלי לנרטיב "מערבי" יותר ולהסתפק בשלב זה במהלכים דיפלומטיים וכלכליים. בכורכה את אספקת הציוד הצבאי הנדרש לישראל יחד עם קידום מו"מ בין ישראל לפלסטינאים, מימשה למעשה ארה"ב **עוצמה חכמה**, המשלבת בין עוצמה רכה לעוצמה קשה.

באשר לעוצמות שהופעלה במתח בין ישראל לארה"ב בהקשר הנדון, ניתן להתייחס לכמה מישורים:

עוצמה שהופגנה ע"י ארה"ב כלפי ישראל:

כריכת המשאבים הצבאיים הנדרשים לישראל עם המשא ומתן המדיני, אי-אספקתם (**עוצמה קשה**) כל עוד לא מתקיים משא ומתן מדיני (לגבי הופעלה **עוצמה רכה**, שיח 'ערכי' של חתירה לשלום וכו') הינו למעשה הפגנת **עוצמה חכמה**.

אי אספקת אמצעים, בדומה לסנקציות כלכליות הינה עוצמה קשה, כפי שמגדיר אותה ניי³. ניי אף מתייחס ישירות להקשר האיראני, במובן של הסנקציות הכלכליות שהופעלה כנגד איראן, ומבהיר כי מדובר בעוצמה קשה:

"Economic Strength Is Soft Power. No. In a recent article on options for dealing with Iran, Peter Brookes of the Heritage Foundation refers to soft power options such as economic sanctions. But there is nothing soft about sanctions if you are on the receiving end. They are clearly intended to coerce and are thus a form of hard power

עוצמה שהופעלה ע"י ארה"ב כלפי מצרים (במסגרת 'האביב הערבי'):

האמריקנים הפעילו לחץ על מובארק להיות קשוב ללחץ ההמון שהפגין ברחובות, ולאפשר בחירות דמוקרטיות.

לכאורה גם כאן הופגנה **עוצמה חכמה** שכן האמריקנים הפעילו עוצמה קשה, במובן הדיפלומטי, על מצרים, וכמובן גם עצמה רכה בדמות הרעיון הדומקרטי והצורך לאפשר לעם לבחור את

³ Joseph S Nye, "Think Again;Soft Power", Foreign police (feb 2006)

הנהגתו. יחד עם זאת, לפחות במבחן התוצאה, וכפי שישראל ומדינות נוספות הבינו גם תוך כדי ההתרחשות, הלחץ האמריקני חסר את אחד המרכיבים המשמעותיים הנדרשים על מנת להפעיל עוצמה חכמה על פי וילסון ארנסט⁴ - ההקשר המקומי של הפעולה הננקטת והמאפיינים הסוציולוגיים והתרבותיים הפועלים בסביבה כלפיה מופעלת העוצמה החכמה. ה'חוכמה' האמריקנית פעלה על פי דפוסי חשיבה מקובעים ולא הביאה לידי ביטוי זוויות ראייה שונות ומנוגדות לתפיסתה הבסיסית **בתהליך הנגדה** סדור. פעולה זו פגשה מציאות מזרח תיכונית בה עלו האחים המוסלמים לשלטון במצרים, עד כדי צורך בהפיכה צבאית על מנת להחזיר את היציבות לאיזור.

הרתעה ישראלית:

מעבר למהלכי ההרתעה הישראלית מול איראן, באופן מתבקש, בוצעו גם מהלכי הרתעה מול ארה"ב. עומק הקשרים הפורמליים והבלתי פורמליים בין בכירים בהנהגה המדינית והצבאית הישראלית לזו האמריקנית, והשליטה האמריקנית האבסולוטית בטכנולוגיה ומודיעין דוגמת ניטור הטיסות במרחב האווירי, אפשרו לישראל 'לאותת' להנהגה האמריקנית אודות רצינות כוונותיה והכנותיה של ישראל לתקיפה באיראן. על אף הקושי להתייחס ליחסים שבין ישראל לארה"ב במונחים אלה, להבנתי מהלכים אלה נועדו לייצר הרתעה כי ישראל מתעתדת לתקוף עם ארה"ב או בלעדיה ולפיכך מוטב לארה"ב לתקוף בעצמה או לפחות לספק לישראל את היכולת לתקוף באפקטיביות גבוהה, שכן **אחרת תסתבך ארה"ב באופן עמוק יותר, ולפיכך אני רואה בהרתעה זו הרתעה באמצעות ענישה.**

אחד המהלכים שנטען כי היווה איתות מסוג זה היה דחיית תרגיל משולב של צבא ארה"ב וישראל, הגדול מסוגו עד אז. הדבר בא לידי ביטוי למשל בהתבטאותו של שר ההגנה של ארה"ב פאנטה, שהעריך לאחר דחיית התרגיל כי ישראל תתקוף בחודשים הקרובים באיראן⁵. תכליתה של הרתעה ישראלית במובן של איתות על כוונה לתקוף באיראן, היתה ככל הנראה לגרום לארה"ב להחרפת הסנקציות כנגד איראן או אולי גם על מנת לגרום לאמריקנים לתקוף בעצמם כיון שאם ממילא הפתרון שיווצר הינו צבאי- מוטב ואפקטיבי יותר שיבוצע על ידי ארה"ב.

בפועל- מגמתה של ההרתעה הישראלית היתה הפכה, **התרבות האסטרטגית** והפער בין זו הישראלית וזו האמריקנית בא לידי ביטוי מוחשי, כאשר התובנה הישראלית אודות השפעת ה'איום' הישראלי לתקוף עצמאית התברר **כטעות מחקרית**. ההשלכה של החרפת הטון על ידי ישראל והאיום המוחשי כי ישראל תתקוף, הוביל את נשיא ארצות הברית להחיש פתרון **בכיוון אחר**- חתימה על הסכם גרעין עם איראן. השיחות על הסכם הגרעין, שהחלו בחשאי רבה (תוך דגש על מידור ישראל מעצם קיומן של שיחות אלה) בראשית 2013, נחשפו על ידי הנשיא אובמה לראש ממשלת ישראל נתניהו רק בספטמבר 2013.

⁴ Wilson Ernst, 2008, "Hard Power, Soft Power, Smart Power", The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, vol 616, 110-124.

⁵ https://www.washingtonpost.com/opinions/is-israel-preparing-to-attack-iran/2012/02/02/gIqANjfkTq_story.html

ישראל למעשה הפעילה כאן עוצמה קשה למול ארה"ב, כאשר היא למעשה מאיימת 'לסבך' את ארה"ב בצורך להגיב צבאית בשל מהלך שראשיתו בתקיפה ישראלית יזומה. הרי לנו דוגמא למציאות בה כח חלש בהרבה (ישראל במקרה הזה) מסוגל להפעיל עוצמה קשה מול שחקן בעל כח עצום. יחד עם זאת נכון לציין כי מדובר במשחק מסוכן מצידו של השחקן החלש, וכפי שאכן קרה במקרה זה, הפעלת העוצמה הקשה לא השיגה את תכליתה, אדרבה- היא 'דחפה' את ארה"ב להגיע להסכם שהיה החלופה הרעה עוד יותר מבחינת ישראל באופן בו הוא בוצע.

שימוש בכוחות פוליטיים פנימיים לצרכי השפעה:

הקשר נוסף שברצוני להדגיש בהקשר לסוגייה הנדונה, הינו ניצול כוחות פנימיים במדינה עמה אנחנו מדיינים, על מנת להשפיע על התוצאה הרצויה, במקרה דנן- ניצול כוחות פנים אמריקניים על ידי ישראל, על מנת להשפיע או להתנגד להחלטה של הממשל. משקלם של יהודי ארה"ב בפוליטיקה ובעיצוב דעת הקהל האמריקנית הינו גבוה הרבה מעבר לשיעורם באוכלוסיה. עיקר השפעתם היתה דוקא בקרב המפלגה הדמוקרטית, ממנה צמח הנשיא אובמה. מעבר למשקלם של היהודים בדעת הקהל האמריקנית, ישנם מליונים רבים של מאמינים נוצרים, בעיקר אוונגליסטים, שמבחינתם הסוגייה הישראלית והיחס של הממשל לישראל הינה סוגייה משמעותית מאוד. האמור לעיל מייצר מצע להשפעה על הממשל דרך כוחות פנימיים בארה"ב בעלי משקל אלקטורלי, פיננסי ותקשורתי לא מבוטל. בנאום שנשא בפני הקונגרס האמריקני במאי 2011, שעיקרו כוון לזירה הפלסטינית, התייחס ראש ממשלת ישראל גם לאיום האיראני ובכלל זה לפגיעה האיראנית בחיילים אמריקנים. מסרים אלה כוונו לדעת הקהל האמריקנית ולארה"ב ישראל בממשל האמריקני, 'מעל ראשו' של הנשיא ארה"ב⁶.

בהמשך, לאחר החתימה על הסכם הגרעין, 'השתמש' ראש ממשלת ישראל בבית הנבחרים האמריקני פעם נוספת כזירה בה יצא באופן גלוי והפעם גם חד ונחרץ, כנגד המדיניות המוצהרת של נשיא ארה"ב. במרס 2015 נאם נתניהו בפני הקונגרס⁷ ויצא חוצץ נגד ההסכם המתגבש עם איראן, תוך שהוא מציין שההסכם מסכן את עתידה של ישראל ומוטב בלעדיו מאשר איתו. נתניהו זכה לאהדה רבה, כולל מחלק מחברי הקונגרס שהינם חברי מפלגתו הדמוקרטית של הנשיא אובמה.

להבנתי מדובר למעשה בשילוב של עוצמה קשה בדמות פגיעה בבייס פוליטי של נשיא ארה"ב, לצד הפגנת עוצמה רכה הפורטת על הסנטימנט של דאגה ואחריות לישראל המשותף ליהדות ארה"ב ולגורמים בממשל האמריקני. לאור האמור, גם זו הינה למעשה עוצמה חכמה. נכון לכתובת שורות אלה, מכהן בארה"ב נשיא רפובליקני, אוהד מאוד לישראל. נאום ראש ממשלת ישראל באופן ישיר כנגד נשיא דמוקרטי לא בא לידי ביטוי שלילי עד כה, אך מדובר למעשה בסטייה מהמדיניות שנהגה עד אז, לפיה ישראל איננה מזוהה עם מפלגה זו או אחרת בארה"ב. ימים יגידו האם לפעולה זוהיה אפקט משמעותי, אך אני בהחלט צופה מצב בו הדבר עשוי לעמוד לרוץ בפני ישראל בשנים הקרובות, והפעולה הנקודתית, הטובה לשעתה (ביחס

⁶ https://www.mfa.gov.il/mfa/pressroom/2011/pages/speech_pm_netanyahu_us_congress_24-may-2011.aspx

⁷ <https://mfa.gov.il/MFA/PressRoom/2015/Pages/PM-Netanyahus-speech-to-Congress-3-March-2015.aspx>

לתיאום הציפיות ולתכנון של מבצעה) תתברר כראשיתו של היסט משמעותי בקורות יחסי ישראל-ארה"ב. בהנתן עליית הדמוקרטים לשלטון בארה"ב, בהחלט תתכן השפעה שלילית משמעותית מאוד על יחסי ארה"ב ישראל, אשר ברטרספקטיבה ניתן יהיה לתלות את "ראשית הצירים" במהלך שנתפס כשהפלת נשיא דמוקרטי ע"י ראש ממשלת ישראל.

סיכום:

בחרתי לסקור את מערכת היחסים בין ישראל וארצות הברית תוך התמקדות בתהליך מסויים ובתקופת זמן מסויימת בהקשר לטיפול באיום הגרעין האיראני. ניתן היה להרחיב את היריעה ולהתייחס גם לגורמים נוספים ב'פריפריה' של הנושא, דוגמת המדינות הסוניות המתונות ובראשן סעודיה, שמאוימת גם היא על ידי איראן לא פחות מאשר ישראל. הרחבת **גבולות המערכת** לשחקנים אלו הינה רלבנטית ביותר ואכן יושמה על ידי ראש ממשלת ישראל. בשנים האחרונות חלו תהליכי התקרבות בין ישראל לציר הסוני המתון בין היתר לאור זיהוי האויב האיראני המשותף ותוך מיצוי של כלי עוצמה רכה מצד ישראל מול הציר הסוני המתון, באופן שמתורגם, ועשוי פוטנציאלית להיות מתורגם באופן רחב יותר אף להקשרים של יחסי ישראל עם מדינות נוספות ואף למול הזירה הפלסטינית.

ביבליוגרפיה:

1. Joseph S Nye, 2006, "Think Again;Soft Power", Foreign police (februar 2006)
2. Wilson Ernst, 2008, "Hard Power, Soft Power, Smart Power", The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, vol 616, 110-124.
3. אילן כפיר, 'סופה בדרך לאיראן, 2019, הוצאת ידיעות אחרונות
4. Leon Panetta, WORTHY FIGHTS, 2014, penguin books
5. נאומי ראש ממשלת ישראל, מתוך האתר הרשמי של משרד ראש הממשלה.
6. נאום נשיא ארה"ב, מתוך האתר הממשלתי הרשמי של הנשיא אובמה.